

102-33.250
10.05.93

ДО

КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД

Бл. № 23
Дата 10.05.93г

Конст. С. № 11/93г.
9 окт. - Г. Н. Т. Чибоб
Наер - 18.05.93г.
10.05.1993г.

И С К А Н Е

от народни представители
ОТНОСНО:

- I. Задължително тълкуване на Конституцията и
- II. Установяване на противоконституционност на закони

УВАЖАЕМИ ГОСПОДА КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

На основание чл.150, ал.1 във връзка с чл.149, ал.1, т.т. 1 и 2 от Конституцията на Република България настояваме:

I. Да дадете задължително тълкуване на приложното поле на три конституционни норми - чл.17, ал.2 "Собствеността е частна и публична"; чл.19, ал.2 "Законът създава и гарантира на всички граждани и юридически лица еднакви правни условия за стопанска дейност, като предотвратява злоупотребата с монополизма, нелоялната конкуренция и защитава на потребителя"; чл.19, ал.4 "Законът създава условия за коопериране и други форми на сдружаване на гражданите и юридическите лица за постигане на стопански и социален напредък" и чл.106 "Министерският съвет ръководи изпълнението на държавния бюджет; организира стопанисването на държавното имущество; сключва, утвърждава и денонсира международни договори в случаите, предвидени в закона"

В рамките на исканото задължително тълкуване на Конституцията, настояваме да се произнесете и по следните конкретни въпроси, свързани с публичната и частна собственост:

1. Кой е титуляр на публичната собственост?
2. Какъв е характерът на собствеността на публичноправните юридически лица и кои са те?
3. Коя собственост на публичноправните юридически лица е ПУБЛИЧНА И КОЯ ЧАСТНА?

4. Кой е представител на Държавата в качеството ѝ на публичноправно юридическо лице?

II. След като дадете исканото задължително тълкуване на Конституцията, настояваме да се произнесете и по въпроси, свързани с установяване на противоконституционност на законите на Народното събрание, а именно:

1. Предвид § 3 от Преходните и заключителни разпоредби на Конституцията следва ли да се счита, че дял втори от част втора от Търговския закон (третиращ в Глава IX търговеца - публично предприятие) е отменен?

2. Съответствуват ли на чл.17, ал.2 от Конституцията измененията на Закона за собствеността, извършени с § 6 от Преходните и заключителни разпоредби на Закона за местното самоуправление и местната администрация в частта на измененията, с която като общинска собственост се дефинира и имуществото, включено в "уставния фонд на общинските фирми"?

3. Въвеждането в редица нормативни актове на понятието "държавно участие" в търговските дружества и свързаните с това понятие ограничения в дейността на дружествата с такова участие не противоречи ли на разпоредбите на ал.ал.2 и 4 от чл.19 на Конституцията?

С Ъ О Б Р А Ж Е Н И Я

Протичащите в страната процеси, свързани с приватизацията, предизвикват редица въпроси, свързани със собствеността, нейните видове и титуляри. В чл.17, ал.2 от Конституцията се визират като допустими от Конституцията само частната и публичната собственост. Текстът не предвижда издаването на закон, който да поясни обхвата на неговото съдържание, поради което се налага задължително тълкуване по съдържанието на двете понятия - **частна собственост и публична собственост**. Такова тълкуване се налага и с оглед предвиденото в чл.17, ал.4 от Конституцията определяне със закон на режима на обектите на държавна и общинска собственост.

От особена важност в момента е и определянето на титулярите на публичната собственост, на техните правомощия по отношение на нея и най-вече какъв е характерът на имуществото, предоставено от Държавата като капитал на търговските дружества.

Съгласно теорията, Държавата и общините са едни от публично-правните юридически лица. От своя страна те могат да притежават както частна, така и публична (обществена) собственост. Теорията определя публичната собственост като собственост на публичноправните юридически лица, предоставена за общо ползуване, като например пътищата и т.н. Един от най-съществените признаци на публичната собственост е нейната неотчуждимост. Ако възприемем изложената постановка на въпроса, то следва, че например визираните в Конституцията обекти - изключителна държавна собственост - недрата, горите и т.н., са публична собственост. Те са за общо ползуване или по-точно за ползуване за обща полза и са неотчуждими. Тогава възниква въпросът каква е собствеността, включена в капитала на търговските дружества?

Съгласно принципите на търговското право, правото върху имуществото, внесено като капитал в едно търговско дружество преминава към последното, а по отношение на лицето, което е внесло това имущество, то се трансформира от право на собственост в комплекс от членствени права, определени от закона и в определени граници от учредителния акт на дружеството. От това следват два извода: **първо** - в търговските дружества публичноправните юридически личности могат да внасят само своята частна собственост, и **второ** - в резултат от внасянето на своето имущество те губят правото си на собственост върху него. Търговските дружества безусловно са частноправни юридически лица. Те по принцип могат да притежават само частна собственост и тя е под защитата на чл.17, ал.2 от Конституцията. При това положение Държавата би могла да върне в патримониума си вложеното имущество било като разтури търговското дружество по предвидения в Търговския закон ред, било като принудително отчужди в своя полза определен имот собственост на търговско дружество. В последния случай, вероятно следва да се приеме, че това е допустимо единствено, когато отчуждаемият имот е предназначен за обществени нужди, т.е., че след отчуждаването той ще се превърне в публична собственост.

От изложеното логично следва, че Държавата като притежател на комплекса членствени права в едно или друго търговско дружество или банка не притежава повече права от другите членове на дружеството, тъй като всеки един от тях е трансформирал своя частна собственост. Това обаче би наложило прогласяването на противоконституционност на всички разпоредби в законите, които въвеждат особен режим за дружествата с държавно участие. Прочее такова прогласяване се налага и от разпоредбите на чл.19, ал.ал.2 и 4 от Конституцията.

По поставения въпрос би могла да се възприеме и друга теза – публична собственост е собствеността на публичноправните юридически лица. Тази собственост е неотчуждима. За такова разбиране има основание както в самата Конституция, така и в текстовете на редица закони. С § 6 от Преходните и заключителни разпоредби на Закона за местното самоуправление и местната администрация за общинска собственост чрез изменение на Закона за собствеността се прогласява и имуществото, включено в уставния фонд на общинските фирми. Подобно разбиране се е отразило и в текстовете на Закона за образуване на еднолични търговски дружества с държавно имущество. В същото време чл.106 от Конституцията ограничава правата на правителството върху държавното имущество единствено до организиране на неговото стопанисване. Щом това е така, то се налага изводът, че публичноправните юридически лица предоставят публичната собственост на търговските дружества само за стопанисване или ако използваме един добил гражданственост термин – за оперативно управление. В подкрепа на изложената теза е и аргументът, че задължението на публичноправното юридическо лице е да осигури ползуването на публичната собственост за обща полза, както и забраната да отчуждава тази собственост, които задължения са сериозни ограничения на собственическите правомощия, корелират в известен смисъл с някои властнически правомощия (най-вече по отношение на Държавата и общините.) Тази неотделимост на властническите правомощия от задължението държавните имоти да се стопанисват и управляват в интерес на гражданите и обществото (чл.18, ал.6 от Конституцията) обуславя особените права на Държавата като Съдружник; дава правно основание на редица закони, които създават особен режим за търговските дружества и банките с държавно участие (дори когато то е опосредено чрез други юридически лица, включително и търговски дружества с държавно участие.)

Ако тази теза се счита за правилна, то възниква въпросът за противоконституционността на Закона за преобразуване и приватизация на държавни и общински предприятия.

Възможна е и трета хипотеза: публичната собственост е собствеността на публичноправните юридически лица, но тя е отчуждаема в определени случаи, като при отчуждаването променя своя характер от публична в частна. Ако се приеме това разбиране, последиците от него са практически същите, както и за случаите, че публичноправните юридически лица притежават и частна собственост. Действителното дава някои нюанси в терминологичен аспект, но те нямат съществено значение. Неудобството на тази теза е, че възприема понятието "публична собственост" както за обектите, които могат да бъдат отчуждавани, така и за тези, които са при всяко положение собственост на държавата и които са неотчуждими. Естествено, необходимо е и разграничаване между държавната собственост като един от видовете публична собственост от общинската и на другите публичноправни юридически лица.

9 май 1993 г.

Упълномощен за
Народни представители:

1. (Соня Младенова)
2. Соня Уелова
3. Снежана Мухоморова
4. Филип Кочеров
5. Филип Василев
6. Филип Кочеров
7. Веласкова Хри
8. Томас Мухоморов
9. Свещев Мигел
10. Кларо Мариан
11. Асенас Янаков

12. Минчо Бенков Минчев
13. Георги Борчинов -
14. Забгар Киратов
15. Акимъ В. Башипаровъ
16. Тодор Тодоров -
17. Георгиос Имидзов Мидел
18. Стамат Величков
19. Елена Михайлова -
20. Савва Николова
21. Кольо Наранов
22. Стефан Стефанов -
23. Георги Пирински
24. Франц Л. Демин
25. Уляна Н. Улиев -
26. Тинчо Павлов-бу
27. Миреслав Дармав.
28. Зенка Кочевъ
29. Цвета Спрунев -
30. Димитра Кернева
31. Георги Конов
32. Мозур Мангов -
33. Тевтар Балабанов
34. Васил Дончев -

35. Дмитрий Вель
36. Станислав
37. Дмитрий Зюков
38. Елена Момоголова
39. Ксения Андреев
40. Елена Жулима
41. Надежда Трайкова -
42. Мария Маринов -
43. Владимир Ивков -
44. Руслан Рагушев -
45. Гостопин Владимир
46. Иван Тенов -
47. Кристина Фиренгожина
48. Ася Любимен
49. Георгий Ройчев
50. Уля Уляев
51. Крашмир Меланков
52. Лолита Дончева
53. Архангел Томов
54. Ксения Кораванов
55. Елена Чапуров

56. Иван Вилканов Вилканов -
57. Стефан Александров Кореднов